

Det var landmændenes dag på Hovborg Kro. 150 økologer var mødt frem for at diskutere brugen af konventionel halm og gødning. Ikke overraskende spænder holdningerne vidt, og det er nu op til Økologisk Landsforenings bestyrelse at udforme et forslag, der kan samle bred opbakning på næste generalforsamling.

Halm og gødning stadig tilladt

Alternativerne skal være på plads, før økologerne vil forpligte sig på at udfase konventionel gødning og halm

AF KAREN MUNK NIELSEN

■ Biogas skal løse økologernes afhængighed af næringsstoffer fra det konventionelle landbrug. I hvert fald hvis man spørger landmændene i Økologisk Landsforening.

I en afluttende afstemning på Økologisk Landsforenings temamøde om halm og gødning i sidste uge opnåede en erklæring om at fremme økologisk biogasproduktion flest stemmer tæt fulgt af en opfordring til at arbejde for en øget recirkulation af næringsstoffer. Først længere nede på listen finder man forskellige forslag om udfasning men da helst synkront i hele EU.

Samme indstilling gælder brugen af konventionel halm. Mange frygter for dyrevelfærd, hvis adgangen til halm begrænses.

Vilje til forandring

Defensivt? Nej, ikke ifølge Økologisk Landsforenings formand, Evald Vestergaard.

■ FAKTA

Økologernes stemmer

150 økologer stemte i sidste uge om retningen for Økologisk Landsforenings arbejde med konventionel gødning og halm. De tre topscorere i hver kategori er nævnt her med stemmetal i ( ).

■ Gødning

Økologisk biogas skal fremmes (80)
Recirkulering af næringsstoffer (75)
Fælles udfasning i EU (57)

■ Halm

Udfasning må ikke forringe dyrevelfærd (65)
Der skal udvikles alternative strøelsesformer (55)
Fælles udfasning i EU (50)

- Jeg hørte mange udtrykke forståelse for, at vi skal sætte mål og udvikle økologien, men også at vi skal udnytte de teknologiske muligheder, vi har. Det er ikke defensivt at inddrage klima- og energibetrægtninger i beslutningen. Økologer tænker i helheder

og vil selvfølgelig have vished for, at det bliver en bæredygtig beslutning, siger Evald Vestergaard, der understreger, at han samtidig har fuld forståelse for den frygt for opstramninger, der også kom til udtryk på mødet.

- Vi skal ikke vedtage noget, der sætter økologien tilbage i volumen. Det ville være meget dumt. I dag er vi seks procent, og hvis vi kan være 12 procent om nogle år, er der mange ting, der bliver lettere at løse, tilføjer han.

Erklæringerne fra mødet indgår nu i bestyrelsens videre arbejde med et beslutningsforslag, der skal fremsættes på foreningens generalforsamling i marts.

Svingende omkostninger

Forud for afstemningen præsenterede Niels Tvedegaard, Fødevarøkonomisk Institut, de økonomiske konsekvenser af at udfase konventionel gødning og halm på ti konkrete bedrifter. Omkostningerne varierer fra 60.000 til 800.000 kr. pr. bedrift afhængig af størrelse men også af driftsgrænser. Vinterdækkede gulerødder rammes hårdt. Ekstraomkostningen til økologisk halm til 25 ha gulerødder er 500.000 kr.

Igennem debatten anede

man større bekymring ved at anvende konventionel gylle end halm. Halm er generelt forbundet med positive velfærdssignaler i husdyrholdet, men Niels Tvedegaard advarer mod at skille de to i tilfælde af en udfasning.

- Det vil efterlade planteavlerne i en uheldig situation, hvor de ikke har noget at handle med, når de skal skaffe økologisk gødning fra husdyrproducenterne, siger han.

Vegetargylle

I dagens øvrige oplæg pointerede seniorforsker Margrethe Askegaard, DJF, at man ikke kan udfase konventionel gødning uden at sikre, at næringsstofferne skaffes til veje fra andre kilder, om nødvendigt i naturlig mineralsk form. Det gælder i mindre grad kvælstof men i høj grad kalium og svovl.

Desuden tegnede Michael Tersbøl, Landscentret, et scenarium, hvor bioforgasning af plantemateriale og affaldsstoffer øger adgangen til økologisk 'vegetargylle' med grøn energiproduktion som sidegevinst.

Læs mere side 11.

Humle bliver mangelvare

■ Humlehøsten er slået fejl flere steder i Europa og USA, og det kan gå ud over især mikrobryggeriernes forsyninger. Når det især rammer de små, skyldes det, at de store bryggerier typisk har humleaftalerne på plads, skriver Politiken.

MARK OG STALD

Der er forskel på gødning

Mange EU-lande stiller skrappe krav til den konventionelle gødning, økologerne må bruge

GØDNING

AF KAREN MUNK NIELSEN

■ EUs økologi-forordning fastslår, at økologer kun må anvende konventionel gødning, når den økologiske ikke rækker, og at den ikke må komme fra intensivt husdyrhold.

Det tolker vi i Danmark sådan, at alle må bruge op til 70 kg konventionel N/ha, og al gødning må anvendes uanset oprindelse. Intensivt husdyrhold findes ikke i Danmark ud fra denne definition.

Sådan ser verden ikke ud i landene omkring os. England, Sverige og Tyskland er blandt de lande, der skelner mellem gødningerne og stiller krav til kvaliteten og oprindelsen.

Chefkonsulent i Økologisk Landsforening, Sybille Kyed, præsenterede på temamødet en oversigt over økologiske gødningsregler i en række EU-lande.

Blacklistede burhøns

Gødning fra burhøns og fuldspaltestalde er eksempler på konventionelle gødninger, der mange steder ikke accepteres i økologisk landbrug. I

nogle regelsæt er gylle helt udelukket, andre steder som for eksempel i Østrig tillader man ikke gødning fra mørke stalde, og således afspejler reglerne også nationale og regionale forskelle i opstillingen af husdyr.

Enkelte steder spiller gmo-fodring en rolle. KRAV i Sverige tillader ikke gødning fra gmo-fodrede dyr, og Soil Association i England har en karenstid på tre måneder på gmo-fodring. Var en sådan regel i spil i Danmark, ville det stort set være umuligt at anvende konventionel gødning.

FOTO: KAREN MUNK NIELSEN

Hvis halmen skal være økologisk, kan det blive dyrt at dække gulerødder ned for vinteren. Merprisen er 20.000 kr./ha, fremgår det af beregninger fra Økologisk Landsforening. Halmen bliver dyrere, og den skal transporteres længere.

Nationale fortolkninger

EU's gødningsregler fortolkes på forskellig vis i forskellige lande. Herunder er vist nogle eksempler. I lande med private kontrolorganer findes ofte flere forskellige regelsæt.

EU-forordning	Max. 170 kg N/ha Konv. husdyrgødning ved dokumenteret behov
Land (Kontrol) Sverige (KRAV) Østrig (EU) England (SOIL)	Tilladt Dybstrøelse 170 kg minus egen produceret gødning Max 240 kg N på enkeltmark
Tyskland (Bioland)	1,4 DE/ha, max 0,5 DE/ha indkøbt
Holland (SKAL)	Max 135 kg konv. N/ha, 20 pct af gødningen skal være økologisk

Diskussion på nettet

På Økologisk Landsforenings hjemmeside, www.okologi.dk, vil man i de kommende måneder kunne finde baggrundsmateriale om gødning og halm og debattere emnet med andre interesserede.

Forbudt gødning

Burhøns, svin og kødkvæg på spalter
Burhøns, fuldspaltestalde, > 2 DE/ha, mørke stalde
Burhøns, bundne søer, stalde uden lys, stalde uden strøelse, slagte fjerkræ > 25 kg/m², gmo-fodrede dyr
Gylle og ajle, fjerkrægødning, ren konventionel biogasgylle skal komposteres

Øko-biogas på tegnebrædtet

Landscentret håber på støtte til første danske økologiske biogasanlæg

AF KAREN MUNK NIELSEN

■ Fire røde prikker på et Danmarkskort viser, at økologisk biogas i Danmark er mere end bare en drøm eller en flyvsk ide. Kortet, som Michael Tersbøl, Landscentret Økologi, præsenterede i sit oplæg om biogas, vakte nogen opmærksomhed blandt de fremmødte.

Bag prikkerne ved Karup, Nørreå, på Djursland og Midtsjælland ligger konkrete ideer om at etablere biogasanlæg, men første skridt er en grundig foranalyse, og den bistår Landscentret i øjeblik-

ket de pågældende landmænd med at søge midler til.

- Vi håber, at landdistriktsmidlerne kan spille en rolle i arbejdet. Ser man på indsatsområderne i landdistriktsprogrammet, matcher biogas mange af dem, for eksempel miljø, grøn energi, arbejdspladser og naturpleje, forklarer Michael Tersbøl.

Landmænd står bag

Bag tre af projekterne står økologiske landmænd og gartnere, og bag det fjerde finder man Region Midt.

- Projektet i Nørreådal er født ud af Region Midts regionplan, der lægger vægt på nye klima- og miljøtiltag. Regionen har bedt om indspil, og det har vi så givet dem, forklarer Michael Tersbøl, der

forventer svar på ansøgningerne i januar.

- Jeg håber, projekterne får støtte, så de kan fungere som modeller for andre, der gerne vil i gang. Vi skal have bygget nogle anlæg, så vi kan demonstrere effekten.

Landscentret arbejder sideløbende på at udbygge et netværk for alle med interesse i økologisk biogas.

- Vi arrangerer gerne møder og studieture, udsender materiale og vil i det hele taget gerne i dialog med interesserede økologer, siger Michael Tersbøl.

Man kan henvende sig på 8740 5445 eller mit@landscentret.dk.

FAKTA

Biogas letter omstilling

Bioforgasning kan tage toppen af omkostningerne, hvis konventionel gødning skal udfases på planteavlsbedrifter, viser tre regneeksempler.

■ Omkostninger ved udfasning, kr./ha

	Uden biogas	Med biogas
Gård 1	2.660	1.743
Gård 2	1.200	539
Gård 3	1.450	1.680